

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 474 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarining mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajan Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
Masharipova Kumushoy Amin qizi	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
Mavlonova Dildora Shukhrat kizi	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
Rajabova Shaxlo Shodmonovna	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
Ramazonova Salomat Saidovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
Saidova Gulruh Halim qizi	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
Истамова Нигора Азимжановна	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
Xakimova Dildora Mashrabjonovna	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
Rashidova Gulnoza G'ulomovna	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
Xaydarov Sulaymon Amirqulovich	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
Abduraximov Asror Sultonali o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
Adizova Nilufar Quvondiq qizi	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
Alimov Asadulla Urokbayevich	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
Alimova Umida Jumaboy qizi	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
Islomova Xafiza Azamatovna	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
Kozimova Nargiza Istam qizi	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
<i>Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna</i>	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
<i>Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li</i>	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
<i>Ruzmatova Nigina Shotilla qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
<i>Uchqunova Adiba Roziq qizi</i>	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
<i>Umurova Farangiz Askarboy qizi</i>	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
<i>Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
<i>Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna</i>	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
<i>Ниязова Хилола</i>	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
<i>Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi</i>	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
<i>Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна</i>	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
<i>Hamroyeva Komila Axmatovna</i>	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-dagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
<i>Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich</i>	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
<i>Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li</i>	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
<i>Melikova Elnora Shuxratovna</i>	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
<i>Usmonova Dilobat Elmurodovna</i>	
"Nutq o'stirish metodikasi" fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
<i>Davlatova Ra'no Haydarovna</i>	

UNIVERSAL TA'LIMIY FAOLIYATLAR: SHAXSGA XOS UNIVERSAL TA'LIMIY FAOLIYATLAR

Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li

University of Business and Science

Maktabgacha-Boshlang'ich ta'lim va sport faoliyati kafedrasida dotsent v.b.

Abstract: Ushbu maqolada universal ta'limiy faoliyatlar, shu jumladan shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlarining ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati, ularning turlari va yoshga bog'liq rivojlanish xususiyatlari haqida bir necha olimlar fikriga asoslangan yondashuvlar bayon etilgan.

Key words: Universal ta'limiy faoliyatlar, boshlang'ich ta'lim, o'zini o'zi belgilash, ma'no hosil qilish, axloqiy-shaxsiy mahorati, o'quv qobiliyati.

Annotatsiya: The article examines the role and significance of universal learning actions, including individual ones, in the educational process, their types and age-related developmental features based on the views of a number of scientists.

Kalit so'zlar: universal learning actions, primary education, self-determination, meaning-making, moral and personal skills, learning ability.

Аннотация: В статье рассматриваются роль и значение универсальных учебных действий, в том числе индивидуальных, в образовательном процессе, их виды и возрастные особенности развития, основанные на взглядах ряда учёных.

Ключевые слова: универсальные учебные действия, начальное образование, самоопределение, смыслообразование, нравственные и личностные навыки, способность к обучению.

KIRISH

So'nggi yillarda ta'lim jarayonida ko'plab o'zgarishlar yuz bermoqda. Bu o'zgarishlar dunyoning deyarli barcha mamlakatlari ta'lim tizimida kuzatilmoqda. Internet, kompyuterlar, mobil qurilmalar va turli ta'lim platformalarining keng tarqalishi o'quv jarayonini tubdan o'zgartirmoqda. Buning natijasi o'laroq, ta'limni onlayn tarzda, istalgan vaqtda va istalgan joyda olish mumkin. Bu esa an'anaviy darsliklar va ma'ruzalardan tashqari, ko'plab yangi o'quv usullarini paydo bo'lishiga olib kelmoqda.

Dunyoning tobora bir-biriga bog'liq bo'lib borishi turli madaniyatlar va mamlakatlar o'rtasida bilimlar almashinuvini kuchaytirmoqda. Bu esa o'quv dasturlarining xalqaro standartlarga moslashtirilishini, tillarni o'rganishning ahamiyatini oshirmoqda. Ishlab chiqarish va texnologiyalarning tez rivojlanishi tufayli bandlik bozorining talablari o'zgarib bormoqda. Zamonaviy mutaxassislar nafaqat bilimga ega bo'lishi, balki tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, jamoada ishlash, ijodkorlik kabi universal ko'nikmalarga ham ega bo'lishlari kerak. Bu jarayonda esa ta'lim markaziga o'quvchining o'zi, uning qiziqishlari, ehtiyojlari va individualligi qo'yilmoqda. Bu esa o'qitish usullarini individualizatsiya qilish, o'quvchilarning o'zini o'zi rivojlantirishiga imkoniyat yaratishga undamoqda. Bu undov an'anaviy ma'ruza va amaliy mashg'ulotlardan tashqari, onlayn kurslar, vebinarlar, interaktiv darslar, loyihaviy ta'lim, gamifikatsiya (o'yinlashtirish) kabi usullarni keng qo'llashni talab etmoqda. Bundan tashqari yuqoridagi faslda ta'kidlanganidek, "meta-fanni o'qitish", "meta-faoliyat", "meta-mavzu" kabi tushunchalar fanlararo aloqalarni kuchaytirish va universal ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilmoqda. Bu o'quvchilarga bilimlarni yaxlit holda ko'rishga va murakkab muammolarni yechishga yordam beradi. Ushbu faoliyatlar o'quvchilarda mustaqil o'rganish, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hamkorlik kabi zamonaviy jamiyat talab qiladigan ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Shaxsiy UTF o'quvchilarning qadriyat-ma'noviy yo'nalishlari asosida ularning axloqiy faolligini ta'minlashga mo'ljallangan. Bu - "jamiyatdan kelib chiqadigan axloqiy talablarni amaliy amalga oshirishga qaratilgan ongli va irodaning o'ziga xos faolligi" hisoblanadi [4, bet. 128]. Milliy o'quv dasturida belgilangan mafkuraga muvofiq faoliyat yondashuvi nuqtai nazaridan, shaxsiy UTF qadriyatli modellashirish, tuzilish va faoliyatni amalga oshirish usuli bilan bog'liqligi muhim.

Shaxsiy UTF barcha boshqa turdagi faoliyatlarni shakllantirish va amalga oshirish uchun asosdir. Masalan, regulyativ UTF "maqsadlarni qo'yish, rejalashtirish, nazorat qilish, o'z harakatlarini tuzatish va o'zlashtirish muvaffaqiyatini baholash orqali bilish va o'quv faoliyatini boshqarish imkoniyatini ta'minlaydi". Qadriyat-ma'noviy tasavvurlar shakllanmagan tizim orqali ushbu faoliyatlarni bajarish mumkin emas. Tinglash, eshitish va tushunish kabi kommunikativ faoliyatlar ham suhbatdoshlarning axboroti ma'nolarini aniqlash, ma'lum umumiy ma'noni ishlab chiqish, ya'ni mohiyatan shaxsga xos UTFga bog'liq bo'ladi.

Maktab amaliyotiga nisbatan shaxsga xos UTF o'qishni mazmunli qilishga imkon beradi, o'quvchiga o'quv vazifalarini hal qilishning ahamiyatini ta'minlaydi va ularni real hayotiy maqsadlar va vaziyatlar bilan bog'laydi.

Shuni aytish kerakki, xalqaro didaktika laboratoriyasida ishlab chiqilayotgan ta'lim mazmunining madaniyatshunoslik konsepsiyasi doirasida o'quvchilarning hissiy-qadriyatli faoliyatining ahamiyati haqida ancha oldin fikr yuritilgan. Shu jumladan, o'quvchilarning axloqiy-shaxsiy mahorati bilan bog'liq faoliyatlari haqida ham. Shunday qilib, I.Ya.Lerner o'quv qobiliyatini ko'rib chiqib, psixologik-xarakterologik qobiliyatlar guruhini ajratib ko'rsatdi [6]. Unga, xususan, quyidagi mahoratlarni kirdi:

- o'qish jarayonida o'zini o'zi kuzatish va o'zini o'zi tahlil qilish;
- o'qish jarayonida o'ziga o'zi baho berish;
- o'z harakatlarining motivlarini anglash;
- o'quv faoliyatiga o'zini o'zi tayyorlash;
- faoliyatni o'zgartirishga o'zini o'zi sozlash;
- o'qish bilan bog'liq kommunikativ faoliyatga o'zini o'zi sozlash;
- o'z qiziqishlarini boshqarish, o'z motivlariga ta'sir o'tkazish;
- topshiriqni bajarishga tayyorgarlik darajasi va o'qish maqsadiga erishish darajasi haqida o'ziga o'zi hisobot berish.

Ushbu faoliyatlar, mohiyatan, o'quvchini ongli o'qishga, o'z imkoniyatlarini, ehtiyojlarini anglashga, o'z o'quv faoliyatini motivatsiyalashga yo'naltiradigan shaxsga xos UTFdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Shaxsga xos UTF quyidagilarni ta'minlaydi: – shaxsiy, kasbiy, hayotiy o'zini o'zi belgilash, ma'no hosil qilish, ya'ni o'quvchilarning o'quv faoliyatining maqsadi va uning motivi o'rtasida, boshqacha qilib aytganda, o'qish natijasi va faoliyatni qo'zg'atadigan voqe'liklar o'rtasida, u nima uchun amalga oshiriladi? O'quvchi "men uchun o'qishning qanday ahamiyati, ma'nosi bor?" degan savol haqida o'ylashi va unga o'zlashtirilayotgan mazmunni axloqiy-etik baholash, ijtimoiy va shaxsiy qadriyatlardan kelib chiqib javob topa olishi kerak.

Shaxsga xos UTF o'quvchilarning qadriyat-ma'noviy yo'nalishini ta'minlaydi (faoliyatlar va voqealarni qabul qilingan axloqiy tamoyillar bilan bog'lash qobiliyati, axloqiy me'yorlarni bilish va xulq-atvorning axloqiy jihatini ajratish qobiliyati), shuningdek ijtimoiy rollar va shaxslararo munosabatlarda yo'nalish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar boshlang'ich sinf o'quvchisining qadriyat yo'nalishlari tizimini, uning atrof-muhitning turli tomonlariga munosabatini aks ettiradi. Shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlarga quyidagilar kiradi:

- o'qishga, bilish faoliyatiga ijobiy munosabat;
- yangi bilimlar, ko'nikmalarni egallash, mavjudlarini takomillashtirish istagi;
- o'z qiyinchiliklarini anglash va ularni engishga intilish;
- faoliyatning yangi turlarini o'zlashtirish;
- ijodiy, bunyodkorlik jarayonida ishtirok etish;

- o'zini individual shaxs sifatida va bir vaqtning o'zida jamiyat a'zosi sifatida anglash, umumiy qilingan axloqiy-etik me'yorlarni tan olish, o'z harakatlarini, xatti-harakatlarini o'zi baholash qobiliyati;
- o'zini fuqaro sifatida, ma'lum bir xalq vakili, ma'lum bir madaniyat vakili sifatida anglash, boshqa xalqlarga qiziqish va hurmat;
- go'zallikka intilish, atrof-muhit va o'z salomatligini holatini qo'llab-quvvatlashga tayyorlik.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, sinfdan tashqari faoliyat - shaxsni rivojlantirish yo'nalishlari (sport-sog'lomlashtirish, ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy, umumiy intellektual, umumiy madaniy) bo'yicha ekskursiyalar, to'garaklar, seksiyalar, davra suhbatlari, konferensiyalar, bahslar, maktab ilmiy jamiyatlari, olimpiadalar, musobaqalar va boshqalar kabi shakllarda tashkil etiladigan faoliyat turi hisoblanadi [o'sha manba].

Sinfdan tashqari faoliyatning asosiy natijalari quyidagilar bo'lishi mumkin:

- ijtimoiy rollar, xulq-atvor qoidalari va me'yorlari haqida tasavvurlarni shakllantirish;
- realistik ijobiy ongli o'zini o'zi baholashni shakllantirish;
- o'quvchida sinfdoshlari, ota-onalari, o'qituvchilari uni qanday baholashi va qabul qilishi haqida haqiqiy tasavvurni shakllantirish;
- shaxslararo muloqotda va o'zaro ta'sirda tolerantlikni rivojlantirish;
- mehnat faoliyati, mehnatga va uning natijalariga hurmat haqida tasavvur shakllantirish;
- kasblar olami, ularning ijtimoiy ahamiyati va mazmuni bilan tanishish.

O'quvchilarning sinf va sinfdan tashqari faoliyatini integratsiyalashtirish shaxsning atrof-muhitga, ya'ni bolalar, o'qituvchilar o'rtasida o'quv jarayonida va sinfdan tashqari faoliyatda shakllanadigan munosabatlarga jalb qilinishi orqali rivojlanish uchun qulay sharoitlar yaratishga yordam beradigan yagona ta'limiy, rivojlantiruvchi makonni yaratishga imkon beradi [3].

Shunday qilib, zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifasi maktab o'quvchilarining o'qish, o'zini o'zi rivojlantirish va o'zini o'zi takomillashtirish qobiliyatini ta'minlaydigan universal ta'limiy faoliyatlarini shakllantirishdan iborat. Boshlang'ich sinfda bolalarni o'qitishning asosiy natijalari - faoliyatlarning universal usullarini shakllantirish, o'quv vazifalarini hal qilish maqsadida o'zini o'zi tashkil eta olish qobiliyati - o'qishni o'rganish qobiliyatini tarbiyalash, shaxsiy rivojlanishning asosiy sohalarida - hissiy, bilish sohasida individual taraqqiyotdir. Shu munosabat bilan, bugungi kunda boshlang'ich sinf o'qituvchisi o'z pedagogik tajribasini qayta angelaydi [4], chunki boshlang'ich sinfda berilgan ta'lim butun keyingi ta'lim uchun asos bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlari - bu shaxsga yo'naltirilgan ta'lim doirasida shakllantirilishi kerak bo'lgan aniq ko'nikmalar va qobiliyatlar. Shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlari o'quvchiga o'z qadriyatlarini, motivlarini, maqsadlarini aniqlashga, axloqiy me'yorlarga rioya qilishga, o'zini o'zi baholashga va jamiyatda o'z o'rnini topishga yordam beradi. Shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlari - bu o'quvchining shaxsiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladigan "vosita" desak ham bo'ladi.

Shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar shaxsga yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirishning muhim vositasi hisoblanadi. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillariga asoslangan o'quv muhitini yaratish orqali o'qituvchi o'quvchilarda Shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlarni muvaffaqiyatli shakllantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaev A. Universal Educational Activities in Primary Grades //Jurnal Pendidikan Guru Sekolah Dasar. – 2024. – T. 2. – №. 1.
2. A.A.Abdullayev "Kichik yoshdagi o'quvchilarning regulativ universal ta'lim faoliyatini rivojlantirish xususiyatlari" "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlarini shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish nazariyasi va amaliyoti"-mavzusidagi xalqaro onlayn ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami 2023-yil, 31-mart
3. Asmolov A.G. Boshlang'ich maktabda universal ta'limiy faoliyatlarini qanday loyihalashtirish mumkin: harakatdan fikrga: o'qituvchi uchun qo'llanma / G. Asmolov, G.V. Burmenskaya, I.A. Volodarskaya va boshqalar. - M.: Ma'rifat, 2008. - 151 bet.
4. Kozlova N.A. FDTMni amalga oshirish sharoitida qo'shimcha va maktabgacha ta'limni integratsiyalashtirishning ba'zi yondashuvlari. / Pedagogika, psixologiya va ta'lim: nazariyadan amaliyotga / Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya yakunlari bo'yicha ilmiy ishlar to'plami.-Rostov-Don, 2014. 79-81 bet
5. Prokudin Yu.P., Milenko E.A. Ta'lim sohasidagi hamkorlik sharoitida talabalarning universal ta'lim harakatlarining shakllanishi // Bo'lajak mutaxassisning shaxsiy va kasbiy rivojlanishi: 12-stajyorning materiallari. ilmiy-amaliy. Internet konferensiyalari / otv. ed. I.A. Sharshov, L.N. Makarov. Tambov: Ed. TDU im. GR. Derjavina, 2016. S. 620-623.
6. Prokudin Yu.P., Milenko E.A. Kasbiy hamkorlik texnologiyasi ta'lim sifatini oshirish omili sifatida // O'qituvchi va talaboning kasbiy va shaxsiy rivojlanishi: an'analar, muammolar, istiqbollar: 4-Umumrossiya materiallari. ilmiy-amaliy. konf.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.